

Füli Gáspár felesége. „Jaj, kedves Lajos úr, a Gácsi le van tartóztatva”. Lajos nagybácsi azonnal ügyvédhez sietett. Az kért hatszáz pengőt. „Hogy ezt kinek adta, nem tudom”. De vitéz Fülit kiengették. S akkor vitéz Füli arra kérte Lajos nagybácsit, hogy ugyan menjen már ki a majorjába. Ő nem mer, de Lajos nagybácsi nyugodtan megteheti. Szedjen össze mindent, amit csak tud. És így tovább, és így tovább. A volt csendőrök közül is megjelent néhány. Hogy igazolja őket Lajos úr, milyen jó magaviseletet tanúsítottak. „Hát én, akiről tudtam, hogy emberül viselkedett, azt igazoltam”. Igen ám, de az új rendőrség figyelmeztette Lajos nagybácsit, ne igazoljon egy csendőrt se. Mert lehet, hogy vele, személy szerint rendesek voltak. De azt nem tudhatja, hogy mással mit cselekedtek. Virágvölgyi János csendőr apósa egyenesen negyvenezer még jó pengőt ajánlott fel Lajos nagybácsinak. Ha futni hagyja a vejét. Hogyisne, azt már nem. Akkor Virágvölgyi csendőr elbujdosott. Viszont túsznak lefoglák az apósát. Erre előjött. „Kérdezték a rendőrök, mit csinálnak vele. Agyonüssék? Kiszúrák a szemét? Hát akkor ugye az semmi se volt. Mindent meg lehetett csinálni”. Lajos nagybácsi legyintett, semmit se. Majd a bíróság. De a vizsgálati fogságból Virágvölgyi csendőr megszökött. Két esztendeig bujkált. S amikor végre bíróság elé került, addigra Lajos nagybácsi sokat felejtett. „Megesett a szívem rajta. S kezdtem a tárgyaláson enyhíteni a dolgát”. A hallgatóság, amely a volt csendőr zsidó sértettjeiből verbuválódott, csaknem meglincselte Lajos nagybácsit. A bíróság is figyelmeztette. Virágvölgyi csendőr azzal védekezett, hogy a főjegyzőtől ígéretet kapott, ha kiszedi Kesztből, hová rejtette a pénzét, aranyát, ékszereit, nem viszik ki a frontra. Hát ezért csinálta. Kapott tíz évet. Hogy könyörgött a csendőröket felbízató főjegyző felesége Lajos nagybácsinak, ne bántsa az urát. Két gyerekük van. Csókolta Lajos nagybácsi kezét. „Megesett a szívem rajta is.” Lajos nagybácsi csak annyit tett, hogy megverette a rendőrökkel a volt főjegyzőt. És zajlott tovább, most már, az új élet.

Szepes Erika

TRIPTICHON

IN MEMORIAM SCHEIBER SÁNDOR

A jelenés

– Hoztam egy neked való valakit – dugta be fejét igazi főszerkesztőhöz illő magyarsággal kollegánóm, majd a háta mögé nyúlt, és előretolt valakit, aki nekem való. Az augusztusi hőség ellenére megdermedtem a széken. A kortalanság maga állt előttem: alacsony, filigrán nő, arcán mindent jótékonyan elfedő erős smink, fején fehér kalap, nyakán arany nyakörv, lejjebb fehér blúz aranyozással, alant fehér lovaglónadrág aranyláncsal, fehér túsarkú cipő.

– Az én színeim – gondoltam döbbenet, gyors számvetést téve, mit is vettem fel aznap: fehér ruha, dekoltázsában keskeny arany szegéllyel. – Ez egy aranyos ruha – mondta a velem szemben ülő Réz Pál, s azóta kedvvel viselem. Alighanem mi ketten voltunk aznap, sőt talán ezen az egész nyáron fehérben-aranyban, a mályvák, lilák, méregzöldek, azúrkékek tombolásának szezonjában.

– Vajon ezért nekem való? – töprengtem, majd hellyel kínáltam a fehér-arany jelenést, aki kétszer megbotolva saját lábában, egyszer nekiütődve az íróasztalnak, egy alig hallható köszönőnimmel süppedt bele a vendégszékbe.

– L. É. vagyok – mondta még ugyanazon a síri hangon. – Egy verseskötetet hoztam. Nem baj, gondoltam, előfordult ez már máskor is. Majd hangosan csak ennyit: – Nagyon kíváncsian várom. Szeretne elmondani róla valamit?

A jelenés szemlátomást sápadni kezdett sminkje alatt, majd igen halkán, tagoltan, lassan csak ennyit mondott:

– Olvassa el, kérem. Én mindent elmondtam a versekben. Csak annyit engedjen meg, hogy megmutassak tizenöt rajtot, mert az egyik szonettkoszorúm ezekre készült, minden metszet mellé egy vers. Mappájából előhúzza a fekete-fehér metszeteket. Hirtelen eltűnt szobámból a nyári nap, fázni kezdtem arany-fehér ruhámban. Szikár-karcos vonásokkal papírra vetett képek valahonnan Ukrajnából, a végtelenbe távolodó rabszállító vonattal, munkába hajtott emberoncsokkal, sivár tájjal. A fekete vonalak úgy rovátkolták a papírt, ahogyan egy emberi arcot szabdalnak fel a ráncok. Végül az utolsó lapon

egy önarckép: koponyára aszott bőr, a múlt mélységű mély múltjából felmerülő, csak önmagukba néző szemek, rabruha, azonosítási szám.

– Ó készítette a rajzokat – mondta lehajtott fejjel L. É. – Neki tartoztam negyven éve ezekkel a versekkel. A többivel meg mindazoknak, akiket vesztetnem túlélttem. De már megyek is – támolygott fel a vendégmarasztaló fotelból. – Ugye, majd értesítenek?

– Természetesen. De tudnia kell, hogy minden kéziratot legalább ketten olvasunk, úgyhogy kérjük szíves türelmét – válaszoltam a kötelező szöveget, magam is érezve bántó hivatalosságát.

– Várok – suttogta L. É., és bizonytalan lépésekkel távozott.

Hazavittem a kéziratot, olvasni kezdtem. Végre hagytam a szonettkoszorút, ne befolyásoljon a többi vers megítélésében az első váratlan élmény.

Különös versek voltak. Negyven éve gyűjtögetett versek. Szinte minden nap történése, érzelmi hullámverése, egy egész curriculum vitae áll össze belőlük. Önmarcangoló, flagelláns versek, olyan életérzés közvetítői, amelyet még nem ismertem. A túlélő lelkiismeretfurdalása, hogy nála tehetségesebbek, okosabbak, értékesebbek haltak meg munkaszolgálatban, haláltáborban, lövészárokban, Duna-parti sortűzben – a háborúban. Mindennapos bűnbánati imája lehetett L.É.-nak egy-egy magamaró vers kikínálódása, gyónás és soha-fel-nem-oldozás. Aki maga a gyónó és a gyóntató, az ritkán oldozza fel önmagát. Negyven év vajúdás után úgy érezte: meggyón mindenkinek, az olvasóknak, a világnak, hátha feloldozást nyer.

Emlékek szálából szövődött költészetének többi szövege is: felidéződött a gyermekkor biztonsága, a régi kert illata, az új élet kezdete a holokaust után, az új család, új feladatok, új boldogságok. Feltárult egy sajátos mítoszvilág is, amelyet mitikussá növelt szimbólumok építenek fel: a kalap, a táska, a festett arc a női létezés e külsődleges kellékei, amelyek eltakarják-elfedik a látvánnyal a lényegét. A festett lélek, a cifra láda a benső elrejtésének eszközei. A sebeket, halált, bűntudatot hordozó lélek festett lárvaarca lépett be hozzám, negyven év sötét terhét fehér-arany lepelbe vonva. Fehér kalapja egy clown sipkája: árnyékot borít századok emlékeitől zavaros szemére. Még aznap felhívtam telefonon.

– Elolvastam a kötetét. Beszélhetünk róla személyesen?

– Tudtam, hogy vissza fogja adni – mondta fásultan.

– Dehogyan adom. Csak probléma van a rajzokkal. Azt szeretném megbeszélni. Mikor tudna bejönni?

– Jöhetnek azonnal? – fényesedett meg a hangja.

– Persze – mondtam.

És jött. Kinn esőre állt, szél fújt. Aznap stüzi vadásznak öltözött a magyar kártyából. Zöld lajbi, zöld bricsesz nadrág, zöld pörgekalap, kicsinyke tollal. És harsogott, mint egy egész erdő:

– Tudtam, hogy magában bízhatom! Mi tetszett? Mi nem tetszett? Mit dobjak ki? Írjak még hozzá? Megtervezhetem én a címlapot? Van egy kedvenc grafikusom, annak már van egy címlapterve! És hozok magamról fényképet a földre! Megcsinálom, elintézem, segítek, szaladok, mit tehetek?

Az első levegővételt kihasználva közbeszóltam:

– Baj van a rajzokkal.

– Nem jók a nyomatok? Nekem van olyan nyomdai ismeretségem, ahol ebből is ki tudnak hozni jót! Csak kicsit kontúrosabban kell fotózni . . .

– Baj van a rajzokkal. Mi nem tudunk illusztrációt közölni.

– Akkor a szonettkoszorú kimarad? Dehát az a legfontosabb!

– Nem marad ki. A szöveg önmagában is megáll. De illusztrálni nem tudjuk.

– Az egész kötet azért született, hogy ezt levelezek! Hogy lehetne meg nélkül? Minden ezzel kezdődött!

– Akkor kérem, mesélje el, hogyan kerültek magához ezek a metszetek, ki készítette őket? Láthatóan izgalomba jött, hogy végre kiadhatja magából a régóta viselt terhet, ami úgy nyomasztotta, mint Kronosz gyomrát a lenyelt istensarjak. Levette a pörgekalapot, s a tollat ki-be húzkodva beszélni kezdett.

– Ha megértettél, tegezhetsz. „Csak az olvassa versemet, ki ismer engem és szeret.” Tegezz, a mindenit, anyád lehetnék. Akkor kezdem.

Az emlékkép

– Jaschik Álmos festő- és rajziskolájába jártam. Jaschik fantasztikus volt, minden művészi érzékemet neki köszöntem. Mint afféle művésznövendék, leendő kolléga bekerültem egy ellenálló sejtbe, amelynek tagjai csaknem mind művészek, értelmiségiek voltak. Már az első találkózón, ha jól emlékszem, 1943-ban, mellém sodródott egy fiú. Boldogan soroltam máris hódításaim közé, mert haza akart kísérni. Útközben, legnagyobb meglepetésemre, nem udvarolgot, hanem egy mappát vett elő, benne tizenöt grafikával. Elmondta, hogy titokzatos úton, többszöri közvetítéssel került hozzá, Ukrajnából Pestig több inkognitóban élő futár közvetítette. Az Ukrajnába hurcolt Abádi Ervin nevű grafikus készítette abból a célból, hogy itthon sokszorosítsák, a sokszorosított példányokat adják el, és a

bevétekből támogassák az árván maradottakat, vagy egyedül élő családtagokat, akiknek hozzátartozói a világtörténelem leggyalázatosabb díaspórájába szórták szét. A kezembe nyomott példányok az eredetiek, őrizzem én meg, mert engem még nem ismernek, új arc voltam az összejövetelen, rám még nem gyanakszanak. Rejtsem el jól, pótolhatatlan érték. Felmagasztosultam és megrémültem a feladattól. Attól fogva családunk új, legféltebb tagja lett a titokzatos mappa, állandóan magunkkal hordtuk, nehogy otthon, távollétünkben valaki megtalálja. Közben megtudtuk, hogy az egész sejt lebukott, velük együtt az a fiú is, akitől a mappát kaptam. Még jobban kezdtem félni és féltetni. A védett házba is bevittük egy feltűnést igazán nem keltő, kopottas táskában. A házkutatások előtt a WC-tartály mögé rejtettük. Járt már ez a mappa szennespincében, szennyesládában, női fűzőben, télikabátbélésben, mindenütt. Életünk céljává vált a megmentése, miközben legközelebbi hozzátartozóink sorra hullottak el az e célra rendszerezített intézményekben. Eszelősen őriztük a mappát, mintha vele együtt magunkat is meg tudnánk menteni. Féltettük, óvtuk, melengettük a sosem látott Abádi Ervint. Felszabadultunk. Micsoda felszabadulás! Számtalan halott a mérleg egyik oldalán, köztük öcsém és Abádi Ervin is. És a halottak súlyánál is jobban nyomasztott a rám bízott grafikai sorozat. Abádi hozzátartozóit nem találtam. Valahogy szabadulni akartam a tehertől, s ahogy nap mint nap nézegettem, megszületett a szonettkoszorú. Egy rajz – egy szonett. Amikor végigolvastam a verseket, rájöttem, hogy csak felerészben emlékszem. Én most is, állandóan figyelmeztető jeleket látok, hogy nem múlt el még véglegesen a veszély, az emberi gyűlöletnek még hatalmas tartalékai vannak.

– Egyik versedben ezt írod: „A jós te voltál, én Kasszandra lettem.” . . .

– Persze. Abádinak nem volt nehéz felhívni a figyelmet a veszedelemre, benne élt, önnön életével és pusztulásával igazolta.

– Ezt a vallástörténetben úgy hívják: vaticinatio ex eventu. A megtörténetből való jóslás, ami tehát nem is igazi jóslás. Abádi ilyen jós volt. De miben áll a te Kasszandraságod?

– Negyven éve szűkölök, vonyítok, ha valahol veszélyszagot érzek. Az pedig állandóan van. Ha nem a közvetlen környezetemben vagy az országban, hát valahol másutt a világban. És én tudom, hogy a baj nem ismer határokat. Ha valahol kipattan valami, mi sem ússzuk meg.

– „Iam proximus ardet Ucalegon . . .”, már a szomszédos Ucalegon ég, idézed Vergiliust a szonettkoszorúban. Ennyire félsz?

– Rettegek. Milyen világra hoztunk benneteket, és ti milyenre szültétek unokáinkat? Ugyan-

ebben a szonettkoszorúban egy másik szonett kezdő sora: „Stroncium, ólom – a jövődöt számom.” De hagyjuk ezt. Beletörődtem. „Trója felett vijjog, üvölt szavam.” Ti úgyis csak a hangertőt halljátok, a szavakat nem. Beszéljünk a metszetekről. Azért jöttem.

A beszélgetés abbamaradt. Amint L. É. belemelegedett féltve őrzött történetének világra hozatalába, az addig suttogónak ismert, törekeny hangja felerősödött, vibrált, jajgatott, mint a versben a metafora, a keselyűvé vált szó: vijjogott. Aztán elfáradt, zihálva elhallgatott, és várta, mit tudok mondani én a metszetekről. Nem sokat tudtam. Egyetlen ötletem volt: felhívom Scheiber Sándort, aki világszerte híres volt arról, hogy minden judaikat, zsidó vonatkozású dolgot gyűjtött, minden ilyen témáról tudni akart. Amint felbűgött a telefonban messzezengető hangja, amelyre oly hiú-büszke volt, s amellyel generációkat tudott elbűvölni, megnyugodtam. Valamit ki fog találni.

– Küldje el hozzám L. É.-t, de ne csak a rajzokat hozza, nagyon érdekelnek a versei is. Hátha tudunk közölni belőlük az évkönyvben.

Átadtam a telefont L. É.-nak, aki ott helyben megállapodott az időpontban a professzorral.

Másnap hajnali fél hétkor fülsértően csengett fel a telefon. Még félig ájultan tántorogtam oda a készülékhez, s utólag rekonstruálva, igen morcosan hallózhattam a kellemetlen tárgyba. Válaszul nem jó reggelt, vagy bemutatkozás jött, hanem egy földöntúli, halk hang kezdett kántálni lassan, tagoltan, egyre elhalóbban:

– *„Láttam az éjjel a kertet . . . Fagy foga marja a berket.
Nincsen rajta virág, korhad az orgonaág.”*

Megráztam a fejem, azt hittem, a fülem zúg, vagy még az álom bódít. De nem. A készülék tovább kántált:

– *„Meddig retteg a lélek? Bennem a rém, vele félek.*

*Bent vagy kívül a nyom, mindent felver a gyom!
Irgalom, űznek az évek . . . üldöz a múlt, ide téved,*

rémít! Újul a kép?! – Drót bekeríthet-e még?”

– Hát ezt tetted velem – váltott át a túlvilági kántálás evilági panaszba. – Nem merek elmenni a Nagy Emberhez. Félek. Ezt írtam félelmemben.

– Tőle félsz? – döbbsentem meg, s a döbbsentől végre felébredtem. – Pont tőle? Ezt aztán végképp nem értem. Ha valaki nem ellenség, az ő.

– De túl nagy nekem. És ha nem ért meg? És ha ott állok előtte talpig lélekre meztelenítve, és nem ért meg?

– Ki van zárva. Érdekli a téma és vár. Indulj el, de ne most, majd hat óra múlva. Még csak fél hét van.

A magiszter

– Mit tettél velem? – sikoltotta félig sírva a telefonba, este fél hétkor. – Ilyen nincs, ez nem lehet, hogy én negyven évig hiába . . . Hogy én mit szenvedtem negyven évig . . . pedig, ha tudtam volna . . . Új embert csináltál belőlem. Újra születél. Te vagy az anyám, nem én a tiéd.

– Az istenért, mi történt? – kezdett emelkedni a gyomrom, mint mindig, ha izgulok vagy félek.

– Nem tudom most elmondani. Majd hívlak később.

És letette a kagylót, és ott hagyott engem felzaklatva, magamban a telefontal. Nem tehettem mást. Ültem a készülék mellett és vártam. Egy óra múlva hívott. Nem vagyok képes betűhíven visszaadni, első személyben a szájából hallatni a beszámolót, ami tépetten, cafatokban szakadt ki belőle. Inkább elbeszélőre fogom.

A megbeszélt időpontban ott állt a professzor előtt. Hosszas és ismételt invitálására már le is mert ülni. Elővette a mappát, elővette a szonettkoszorút. De, hogy késleltesse a félve-remélt pillanatot, előbb egy másik szonettkoszorú lapjait pergette le az asztalra. A professzor növekvő érdeklődéssel figyelt, jellegzetes mozdulatával szem elől ornyergére tolt a szemüvegét, hogy jobban lásson. Közélen emelte a papírlapokat, szinte szagolta, minden érzékével be akarta kebeleznizni őket. Az egyik szonett különösen tetszett neki, arra ígéretet is tett, hogy külön közölni fogja. Elérkeztek a *Iam proximus ardet . . . In memoriam Abádi Ervin* címet viselő ciklushoz, a főműhöz. Miközben L. É. röviden elmesélte a keletkezéstörténetet, egymás mellé párosította az összetartozó rajzokat és verseket. A *Iam proximus . . .* című mesterszonett után az első szonett *Az arc-kép* címet viselte. Emellé párosult a munkaszolgálatban készített, csontvázsovány önarckép. L. É. a maga éneklő-lassú módján olvasta a verset, közben a professzor nézte, nézte, egyre közelebbbről nézte a rajzot, szinte felszippantotta.

„Vádló szemed pecsétet rak a számra,
testem átjárja, mint lézer, sugára
múltadból dereng, új halált okád . . .”

– idáig jutott el L. É. a felolvasásban, amikor a professzor felpattant trónusnak is beillő, vörös bársonnyal kárpitozott karosszékéből, és tempolmi akusztikához szokott érces hangja teljes erejével felkiáltott:

– De hiszen ez az ember él!

– Az nem lehet – lehelte L. É. rémülten; rémülten a közléstől, és még rémültebben attól, hogy ellent kellett mondania a Nagy Embernek.

– Azok mondták, hogy meghalt, akik vele együtt voltak Ukrajnában.

– Pedig ez az ember él – mondta az ellentmondáshoz nem szokott professzor.

– Nem lehet – pihegte alig-élve L. É.

– Él, ha mondom – a professzor kezdett ingerült lenni. – Ha én mondom, él. Két éve találkoztam vele Jeruzsálemben.

– Honnan tudja, hogy vele . . . hogy ő volt? – kérdezte a hitetlen Tamássá változott költő. – Bemutatkozott?

– Nem, dehog. Egy fogadáson találkoztunk, egy konferencia után.

– Akkor honnan tetszik tudni . . . – próbálkozott L. É. egyre erőtelenebbül.

– Hát megismerem! – mondta ki az ultima ratiót a professzor.

L. É. még nem ismerte a professzort, nem tudta, mit jelent nála, ha felismer vagy megismer valamit. Hogy a világon egyedülálló képessége az, hogy ha látott valaha egy kézírást, bárhol, bármikor felismeri, lett légyen az középkori héber kódexmásoló kezeírása, Arany János levéltőredéke, vagy egy *Mihály* aláírás dedikáció egy címlaphiányos könyvön: egy pillantást rávetni elég neki ahhoz, hogy felismerje: Babits küldött ajándékba valakinek egy útikönyvet. Hogy egyetlen növendéke sincs a sok százból, akiket évtizedek során itthon vagy külföldön tanított, akinek levélcímzésére nézve ne tudná, ki írt neki. L. É. még nem tudta, hogy ha a professzor kisgyermek korában látott valakit sárgacsillagos apja hátán menekülni, akkor azt harminc évvel később, felnőtt férfiként magas hivatali posztjának magas székén ülve néven nevezte, és felmondta családfáját. L. É. még nem tudta, hogy a professzor a koponyára aszott arcú fiatalembert felismerte – visszamenőleg: negyven évvel későbbi, kihízott, rózsás, öregedő férfiarcból visszakövetkeztetve. Hogy a professzor tudja: az ember arcában csak a szemek nem változnak, a szemekre negyven év után is rá lehet ismerni . . .

L. É. nem hitt a professzornak. Az ő negyvenéves kínját, mítoszát egy ilyen megalapozatlan kijelentéssel nem lehet megsemmisíteni. Makacs ellenállására a professzor megmérgeződött, és így szólt: – A találkozás után megvettem egy jeruzsálemi könyvesboltban egy könyvet, amelynek címlapján ennek az úrnak a jelenlegi arcmása található. A könyv egy metszetalbum, a grafikus neve egy ivritesített név, akkor nem jegyeztem meg, most sem tudom. De tudom, hogy hol a könyv, előhozatom magának a könyvtárból.

Behívatta könyvtárosát, megmondta neki, hogy egy olyan albumot keres, amelyet név szerint nem tud megjelölni, így ne alfabetikusan keresse. Arra emlékszik, hogy a könyv az emeleten a baloldali szoba nyugati falán lévő harmadik polcon van, jobbról a negyedik kötet. A könyvtáros papírra jegyezte a topográfiát, majd kisvártatva megjelent a kívánt kötet. Mindketten mohón

kaptak utána. L. É. a rózsás-gömbölyű arcot nézte, felleli-e benne a hajdani, sosem látott, csontvázportréről ismert és ilyen ábrázattal mitikussá növesztett művészt, a professzor a grafikákat kereste: azonosak-e a mappában lévőekkel. L. É. vilámsüjtötten ismerte fel a grafikákat – az arcot nem –, a professzor önigazolásul az ivrit nevet kezdte fejtegetni, miképpen származhatott át Abádiból Avrommá.

– Na látja – mondta elégedetten a professzor. Hátradőlt, a tudományos felismerések adta örömmel morzsolgatta arany zsebórája láncszemeit.

L. É. nem emlékszik rá, hogyan került ki a professzor szobájából, az intézetből, hogyan jutott végülis haza. Sziszüphosz minden sziklája legördült a szívéből, amikor megtudta, hogy a negyven éve gyászolt, drága ismeretlen él. De valami furcsa szomorúság kaparászott, valami üresség kezdett tágulni benne. Leomlott egy sír-emlék, de köddé vált vele együtt egy negyven éve építgetett mítosz is. Boldog? Persze. Csak ez a furcsa kaparászás . . .

– Mit tettetek velem? – jajdult fel még egyszer a telefonban. – Repülnöm kéne, mint a láncavesztett sasnak, és repülök is, de csak úgy félredülve, szárnyaszegetten, mint az a bizonyos Albatrosz a francia szímbolistáknál . . .

– Egy biztos – próbáltam gyötrődéséből a földhözragadt problémák felé terelni, s ezzel már az akkutárus szerkesztő is megszólalt bennem, – az *In memoriam Abádi Ervín*-t meg kell változtatni. Képzeld, milyen kínos lett volna, ha így jelenik meg. Hálásak lehetünk a professzor úrnak.

L. É. egyáltalán nem értette egy ideig, miről beszélnek. Három nap múlva hívott újra, már tisztult fejfel.

– Mit is mondtál a címmel kapcsolatban? – kérdezte, mint akinek lázalmában mondtak valamit, és csak egy homályos sejtés, egy ködkép maradt belőle.

– Hogy meg kell változtatni a címben az ajánlást. Mit szólnál a *Szonettkoszorú Abádi Ervín grafikái nyomán* változathoz?

– Legyen – mondta megadóan. – Rád bízom. Ez hát a történet, egy a sok közül, amivel a szerkesztőt hétköznapi hivatali munkája megajándékozta. Egy történet, három szereplővel. Portrét akartam rajzolni a három szereplőről, egymás mellé helyeztettem három portrét. Egy triptichont. A triptichon olyan háromrészes oltárkép, amelynek közepére a leghangsúlyosabb személyt – a megrendelő legkedvesebb szentjét – állítják. Hosszan tépelődtem, ki is ennek a történetnek a főszereplője? A költő, aki megajándékozott ezzel az élménnyel? A festő, aki versekre ihlette a költőt, s aki akaratlanul is egy mítoszt épített fel benne? Vagy a professzor, aki pusztán káprázatos memóriájával eloszlatta a mítoszt? S jó-e, hogy a mítosz elszállt? Minden bizonnyal jó. Mind a szép, mind a rút mítoszok eltérítenek a valóságtól, fölösleges rettegést, hiábavaló kultuszt alakítanak ki bennünk – hamis világba távolítanak. A professzor a kopárabb valóságot fölébe helyezte a magasztos mítosznak. Igazságot szolgáltatott. Azt hiszem, mégiscsak ő a főszereplő. Őt illeti a triptichon középső táblája.